

Regeringskansliet, Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till:

m.ke@regeringskansliet.se

Skrivelse

Datum: 2022-11-23

Er referens: M2022/01542

Diarienum: SSM2022-5348

Dokumentnr: SSM2022-5348-4

Handläggare: Anders Verneholt

Telefon: 08-799 43 99

Skrivelse angående PM Långsiktig finansiering av kommuners och ideella organisationers medverkan i frågor om slutförvar

I Strålsäkerhetsmyndighetens (SSM) remissvar¹ över PM Långsiktig finansiering av kommuners och ideella organisationers medverkan i frågor om slutförvar aviserade SSM att myndigheten senare under året till Miljödepartementet skulle lämna fördjupade synpunkter i vilka avseenden som SSM bedömer att regelverket behöver förtydligas när det gäller ideella föreningsars roller och samverkan.

SSM:s förtydligande synpunkter

Om förslaget till att återinföra stöd från kärnavfallsfonden till ideella organisationer

Nuvarande föreskrifter i Finansieringslagen om stöd till ideella organisationer från kärnavfallsfonden utgår från att organisationerna ska delta i utökade samråd enligt miljöbalken avseende lokalisering av anläggningar för hantering av och slutförvaring av använt kärnbränsle, som föregår regeringens beslut om tillåtlighet enligt miljöbalken respektive tillstånd enligt kärntekniklagen. De formella samråden inleddes 2002 och avslutades 2010. Svensk kärnbränslehantering AB (SKB) lämnade in ansökningar om tillåtlighet respektive tillstånd i mars 2011. Regeringen fattade den 27 januari 2022 beslut om tillåtlighet enligt miljöbalken och tillstånd enligt kärntekniklagen.

Nuvarande regelverk ålägger SSM det formella tillsynsansvaret för kärnsäkerhet och strålskydd efter det att en kärnteknisk verksamhet medgetts tillåtlighet enligt miljöbalken och tillstånd enligt kärntekniklagen. I nuvarande lagstiftning finns ingen formell process med ytterligare samråd avseende lokalisering av anläggningar för hantering av och slutförvaring av använt kärnbränsle som medger enskilda eller ideella organisationer möjlighet att delta i myndigheternas beslutsfattande.

Efter det att regeringen har fattat beslut om tillstånd enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (KTL) och tillåtlighet enligt miljöbalken (1998:808) är det SSM som ansvarar för tillsynen av verksamheten. SSM är i den rollen ansvarig för att granska successivt uppdaterade säkerhetsredovisningar och självständigt ta ställning till om relevanta förutsättningarna är uppfyllda för att medge SKB att genomföra nästa steg i etableringen av slutförvarsanläggningen.

¹ Dnr SSM2022-5348

Den stegvisa beslutsprocessen regleras i de villkor som regeringen beslutat om i tillståndet för slutförvaret för använt kärnbränsle och i Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om säkerhet i kärntekniska anläggningar och Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om säkerhet vid slutförvaring av kärnämne och kärnavfall.² Som framgått ovan utgår SSM:s myndighetsutövning från förvaltningsrättsliga principer som inte medger inhämtande av synpunkter från enskilda eller ideella organisationer.

I promemorian föreslås att ändringar ska göras i Finansieringslagen. SSM anser att det finns aspekter som bör beaktas innan promemorians förslag kan genomföras. SSM bedömer att en förutsättning för att ideella föreningar ska medges stöd för att delta i beslutsprocesser är att förutsättningarna för att sådan medverkan har klarlagts i den lagstiftningen som reglerar dessa beslutsprocesser. SSM föreslår därför att de ändringar som föreslås att införas i finansieringslagstiftningen om finansiering av ideella organisationers aktiviteter behöver föregås av ändringar i annan relevant lagstiftning som reglerar ideella föreningars faktiska förutsättningar för att genomföra dessa aktiviteter.

SSM anser med det ovan framförda att en förändring i nuvarande finansieringslagstiftning bör föregås av en förvaltningsrättslig konsekvensanalys av möjligheterna för ideella organisationer att medges inflytande över SSM:s myndighetsutövning efter det att regeringen medgivit tillåtlighet enligt miljöbalken och tillstånd enligt kärntekniklagen för verksamheten. SSM bedömer att sådana möjligheter för faktisk medverkan i beslutsprocesser bör kodifieras i lagstiftningen senast i samband med att eventuella föreskrifter som medger finansiering av sådan medverkan kan införas i Finansieringslagstiftningen.

Om förslaget att medge ideella föreningarna stöd i form av statsbidrag

Möjligheterna för ideella föreningar att få stöd från kärnavfallsfonden avslutades i januari 2017, 12 månader efter det att tillståndsansökan och miljökonsekvensbeskrivningen under miljöbalken hade kungjorts enligt 6 kap. 39-41 §§ miljöbalken.

Regeringen har därefter fattat beslut om att ge ideella organisationer möjlighet till fortsatt finansiellt stöd i samband med årliga beslut om statsbudgeten baserat på skrivningar i budgetpropositioner och i regleringsbrev till berörda myndigheter.

I samband med att regeringen fattat beslut, som uttryckts i budgetpropositioner och regleringsbrev till Naturvårdsverket och SSM för åren 2017-2022, har användningsområdet för stödet successivt utökats och medger en betydligt mer generell användning av medlen jämfört med de ursprungliga bevekelsegrunderna för införandet av stödet (dvs. deltagande i utökade samråd enligt miljöbalken, avseende lokalisering av anläggningar för hantering av och slutförvaring av använt kärnbränsle.) Det förändrade förfarandet har också inneburit att formella krav på föreningarna som specificerat i finansieringsförordningen (t.ex. avseende redovisning av stödets användning) inte längre är tillämpliga. Motsvarande krav finns inte heller formaliserade i någon annan förordning.

SSM anser med ovan sagda att ett eventuellt beslut om att medge ideella föreningar statsbidrag (organisationsbidrag) av mer långsiktig karaktär bör kodifieras i en förordning på motsvarande sätt som för andra ideella föreningar som uppbär statsbidrag³. Av särskild vikt är att formalisera syftet för föreningarnas användning av stödet som harmoniserar med förvaltningsrättsliga reella möjligheter att medverka som utredningen avser.

² 4 kap. 2 § SSMFS 2008:1, SSMFS 2008:21

³ Exempelvis förordning (2022:257) om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer och vissa andra ideella organisationer inom brottsofferområdet, förordning (2012:316) om statsbidrag för viss verksamhet på funktionshinderområdet, förordning (2010:2008) om statsbidrag till friluftorganisationer.

Övrigt

SSM vill i sammanhanget informera om att myndigheten arbetar med om hur allmänhetens insyn i den fortsatta processen att etablera slutförvaret för använt kärnbränsle kan åstadkommas, i syfte att säkerställa transparens och strukturerad dialog med berörda intressenter, inklusive ideella organisationer.

I detta ärende har generaldirektören Nina Cromnier beslutat. Utredaren Anders Verneholt har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också seniora rådgivaren Bengt Hedberg och verksjuristen Mona Karlsson deltagit.

Detta beslut expedieras utan underskrift.

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN

Nina Cromnier

Anders Verneholt